

УДК 070(477)»1919/1920»: [32-051(477):341.24(477:438)»1920»]

УЧАСТЬ В. СТАРОСОЛЬСЬКОГО У ПУБЛІЦИСТИЧНІЙ ПОЛЕМІЦІ 1919–1920 РР. ЩОДО ВАРШАВСЬКОГО ДОГОВОРУ

ОГОРОДНИК Тарас,

мол. науковий співробітник,

Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника, вул. Стефаника, 2, м. Львів, 79000, Україна, e-mail: t_oh@ukr.net.

У статті розглядається публіцистична полеміка 1919–1920 рр. соціал-демократів В. Старосольського, М. Ганкевича, а також Д. Донцова з націонал-демократами К. Левицьким, П. Лисяком та ін. щодо українсько-польського порозуміння та укладання Варшавського договору 1920 р. між УНР та Польщею. Головна увага акцентується на полеміці довкола участі та ролі в українсько-польських переговорах В. Старосольського. Об'єктом дослідження вибрано львівські пресодруки «Вперед», «Громадська Думка», «Нова Рада» та віденський часопис «Український прапор». Під час опрацювання публіцистичних статей застосовувались методи аналізу та синтезу, компаративний, прес-кліпінгу, що дали змогу означити основні концепти публіцистичної полеміки. Використовувалися історичний та логічний методи для визначення об'єктивності фактів полемістів, а також біографічний метод для розкриття громадсько-політичної діяльності вченого й публіциста.

Ключові слова: В. Старосольський, українська преса, публіцистика, полеміка, Варшавський договір.

PARTICIPATION OF V. STAROSOLSKY IN THE PUBLICISTIC POLEMIC OF 1919–1920 ON THE TREATY OF WARSAW

The article examines the publicistic polemic of 1919–1920 between the Social Democrats Volodymyr Starosolsky, Mykola Hankevych and Dmytro Dontsov on one side and the National Democrats Kost' Levytsky, Pavlo Lysyak on the other about the Ukrainian-Polish understanding and the conclusion of the Treaty of Warsaw in 1920 between the Ukrainian People's Republic and Poland. The main focus is on the polemic over the participation and role of Volodymyr Starosolsky in the Ukrainian-Polish negotiations. The object of the study is primarily the Lviv newspapers «Vpered/Forward», «Hromadska Dumka / Public Opinion», «Nova Rada/New Council» and the Vienna magazine «Ukrainskyi Prapor/Ukrainian Flag». To study newspaper articles and define the basic concepts of journalistic polemic, the methods of analysis, synthesis, comparative method and press clipping were used. Historical and logical methods were chosen to determine the objectivity of the facts stated by the polemicists, as well as a biographical method to reveal the political activity of Volodymyr Starosolsky as the scholar and publicist.

Key words: Volodymyr Starosolsky, Ukrainian press, publicism, polemic, Treaty of Warsaw.

Вступ. Життя та діяльність, наукові та публіцистичні праці Володимира Старосольського (1878–1942) були знищені, табуйовані «буржуазним націоналізмом» радянською тоталітарною системою, а тому залишалися маловідомою сторінкою в науковому й інформаційному просторі України майже до кінця ХХ ст. Зростанню зацікавленості дослідників спадщиною В. Старосольського сприяло видання 1991 р. в еміграції окремого тому «Записок Наукового товариства ім. Шевченка», присвяченого його життєпису та підготовленого донькою Уляною Старосольською – українською громадською діячкою США, журналісткою та письменницею [1]. З того часу, в Україні та закордоном, з'явилися праці, присвячені громадсько-політичній діяльності В. Старосольського, зокрема істориків Ю. Древніцького, О. Жерноклеєва,

© Огородник Т., 2020

І. Райківського, С. Стемпеля, а також дослідження з теорії держави і права, соціології та політології, які базувалися на основі його наукових праць.

Історії та особливостям функціонування української преси періоду, означеного темою дослідження, присвячені праці О. Богуславського, Н. Кулеші, М. Романюка [2], Л. Сніцарчук [3] та ін. Події Української революції у 1919–1920 рр. розкрито в дослідженнях Я. Бруського, В. Верстюка, І. Лисяка-Рудницького [4; 5], І. Мазепи та ін.

Метою статті є визначення особливостей публіцистичної полеміки навколо участі та ролі В. Старосольського в процесі українсько-польського порозуміння 1919–1920 рр. Об'єктом дослідження вибрано львівські пресодруки «Вперед», «Громадська Думка», «Нова Рада» та віденський часопис «Український прапор».

Методи дослідження. Методи аналізу та синтезу, компаративний дали змогу означити основні концепти публіцистичної полеміки. За допомогою методу прес-кліпінгу було обрано статті В. Старосольського, опублікованих у львівському щоденнику «Вперед». Історичний та логічний методи використано для встановлення об'єктивності фактів полемістів на основі вивчення щоденника, епістолярної спадщини В. Старосольського, документів уряду УНР, які зберігаються в архівах України. Біографічний метод дозволив розкрити певні віхи громадсько-політичної та соціокомунікаційної діяльності В. Старосольського.

Результати й обговорення. 19 вересня 1919 р. львівський щоденник «Вперед» у передовиці вмістив два інформаційні повідомлення про і від В. Старосольського. У замітці «Поворот з неволі» йшлося про те, що з польського табору в Домб'ю (Краків) до Львова повернулися відомі галицькі діячі В. Охримович, К. Студинський, В. Бачинський та ін. «Д-ра Старосольського під ескортою відставлено на бойову лінію, де буде переданий українській армії» [6, с. 1]. Тут же було опубліковано статтю В. Старосольського «Не піддаваймося нервам!».

Варто зазначити, що органу Української соціал-демократичної партії (УСДП) «Вперед», після розгрому української преси поляками у листопаді 1918 р. [3, с. 104], завдяки вірним союзницьким відносинам з Польською соціал-демократичною партією Галичини і Сілезії, особливо з її лідером І. Дашинським – першим прем'єр-міністром відновленої Польщі, вдалося майже зразу поновити видання. До середини літа 1919 р. «Вперед» був єдиною щоденною українською газетою у Львові та Галичині [2, с. 80], що, безумовно, сприяло швидкій популярності до того малотиражної газети та зайняти нішу розгромленого націонал-демократичного «Діла». Це згодом викликало сильне роздратування і ревність в редакціях націонал-демократичних часописів «Нова Рада» (Львів, серпень 1919 р.) та «Діла», яке почало виходити з 1 січня 1920 р. під назвою «Громадська Думка». Таким чином, «Вперед» став єдиним комунікаційним простором для українців Галичини у листопаді 1918 – липні 1919 р. – періоду –польсько-української війни та польської окупації краю.

В. Старосольський був взятий в полон поляками 2 листопада 1918 р. у Львові, на другий день після Листопадового чину, та перебував в таборі для військовополонених більше 10 місяців. Після повернення з полону у жовтні 1919 р. його призначили товаришем (заступником) міністра закордонних справ. На той час його оточувала інша історична та політична реальність. Перша світова війна закінчилася, не існувало більше Австро-Угорської та Російської імперій, а на їх руїнах було створено незалежну соборну Україну, про що мріяв він ще зі студентських років. Однак було програно польсько-українську війну, а УНР перебувала на межі поразки у Другій радянсько-українській війні.

Стаття «Не піддаваймося нервам!» слугувала полемічною відповіддю К. Левицькому – «патріарху ери адвокатів» (В. Старосольський, К. Левицький, М. Ганкевич, Л. Ганкевич та більшість українського політикуму Галичини 1890-1939 рр. були за професією адвокатами), экс-голови першого уряду ЗУНР, довголітньому лідеру

галицьких націонал-демократів, який на той час представляв їх «диктаторське» (А. Петрушевич) крило. «Батл адвокатів» розпочався ще 23 серпня 1919 р., коли на сторінках віденського часопису «Український прапор» К. Левицький опублікував статтю «Куди дороги?» у якій обґрунтував можливість федерації з одвічним ворогом націонал-демократів – Росією (щоправда не царською і не більшовицькою, однак білогвардійською (денікінською): «Тоді зійдуться інтереси обох цих найближчих собі народів славянських і ці інтереси звяже союз обох їх держав: України і Росії» [7, с. 1]. Горизонти мистецтва можливого досягали неможливого.

Варто зазначити, що стаття з’явилася під час успішного спільного наступу армій УНР та ЗОУНР на Київ проти більшовиків, який через тиждень після її появи закінчився «Київською катастрофою». Тож особливого цинізму набуває фраза К. Левицького: «Тому мілітарне перемиря української армії з російськими протибольшевицькими арміями виринає із сучасної ситуації, аби скоротити боєвий фронт, себе не поборювати на полі війни, а спільними силами знищити большевицьку язву» [7, с. 1].

Зміна позиції галицьких націонал-демократів була зумовлена таємними переговорами в Парижі, за посередництва Франції, делегації ЗОУНР з російськими антибільшовицькими колами. Для справедливості треба підкреслити, що під час польсько-української війни, ще з травня 1919 р., УНР вела таємні переговори з Польщею, головною умовою останньої було визнання Україною кордону по р. Збруч (окупації Польщею Галичини).

Першим К. Левицькому відповів М. Ганкевич у статті «Федерація чи самостійність?», у якій він, опираючись на ретроспективний досвід українсько-російських відносин, резюмував: «Факти показали, що “велика, могутча” Росія — це невмолитий ворог України, що між ними нема і не може бути ні поєднання ні мира» [8, с. 1].

До М. Ганкевича приєднався В. Старосольський вище згаданою статтею. У її ввідній частині, використовуючи методи популярного на той час психоаналізу З. Фрейда, автор звертає увагу на вплив підсвідомості та емоцій на мотиви політики та підсумовує: «Независимість політичної думки від почувань та настроїв — отсе мірило політичної зрілості» [9, с. 1]. Загалом повторюючи історичну контраргументацію досвіду взаємин України з Росією М. Ганкевича, він так само протиставляє «федералізм» «самостійності».

Аналізована стаття В. Старосольського написана у рівновазі між раціональними та емоційно-оціночними судженнями, наведені чіткі аргументи та контрагументи щодо апріорі неможливої федерації України з білогвардійською Росією. Прозорість та ясність рефлексій сприяли комунікації між автором та читачами. Автор звертається не персоналізовано до опонента, а до колективного «Я» «диктаторського» оточення А. Петрушевича, а також до «читаючої публіки».

У загаданій статті, як і наступних, у розумінні В. Старосольського концепт «нація» є взаємозалежний від державотворення, його існування неможливе без концепту «незалежності» та «соборності» України: «На протязі останніх літ та місяців український нарід по цей і той бік Збруча складав тисячні докази політичної зрілості. Мінялися події, ситуації, настрої а нарід у своїх найширших верствах зберігав вірно і непохитно ідеал зєдинення і державної незалежності України. Росла національна свідомість, кріпшала, ставала чимраз яснійша ...» [9, с. 1]. У К. Левицького він виступає прикриттям власної політики: «політичний інстинкт українських народніх мас», «на цім становищі стоїть весь український народ».

У цій статті з’являється концепт «партикуляризму», проти якого він виступав ще з часів «Молодої України»: «...на тлі настроїв останніх місяців, підніс голову галицький партикуляризм і заговорила душа рутенця, що ніколи не вірив справді і твердо в сили нації, а все оглядався за покровителем» [9, с. 1].

«Політика нервів чи розваги» – під такою назвою вийшла відповідь К. Левицького в часописі «Український прапор». Автор зазначив, що його попередня публі-

кація «викликала полемічну статтю», «на котру годиться відповісти, бо порушене питання незвичайно важне і актуальне, та цілю таких статей є як раз прояснити саму справу» [10, с. 1]. К. Левицький продовжив аргументувати ідею союзу з не-більшовицькою Росією неможливістю власними силами вирішити існуючі проблеми, щоправда «федерацію» він змінив на «конфедерацію». Загалом для цієї полеміки було характерне неагресивне її ведення в традиціях колишньої австрійської «льокально-кав'ярної» політики, що також свідчило про можливість пошуку компромісу.

Згодом, на початку січня 1920 р., коли скандал в українській галицькій пресі довкола українсько-польських переговорів у Варшаві набрав обертів, до цієї полеміки приєднався візаві В. Старосольського Д. Донцов, щоправда, у цьому випадку він виступив з його підтримкою. У статті «З приводу нашого русофільства» він гостро критикував ідею союзу та федерації з небільшовицькою Росією. Д. Донцов із сарказмом характеризував російський еміграційний політикум та застерігав від будь-яких союзів з ними: «Не вже досі даватимемо вести себе в політиці чувству а не холодному розумови» [11, с. 1].

Наступна стаття В. Старосольського «Дві методи» з'явилася у «Впереді» наприкінці грудня 1919 р., коли відомості про підписання українсько-польської декларації 2 грудня 1919 р. досягли Галичини і став відомим факт відмови УНР від Західної України. На цю статтю відповіли львівські націонал-демократичні часописи передовими статтями: «Нова Рада» (без указання авторства) – «Не ходім манівцями!» (31.12.1919, 1.01, 2.01, 3.01. 1920 рр.); «Громадська Думка» – «Тріумф неправди – короткий», підписана криптонімом І. Б. (5.01.1920); віденський «Український прапор» – «Теорія політики самовбійства» авторства редактора П. Лисяка (6.01, 9.01.1920).

Стаття В. Старосольського написана переважно науково-публіцистичним стилем, на високому предметному рівні як вченого-соціолога та правника, перевантажена науковими термінами. Раціональні аргументи домінують над емотивними висловлюваннями. У статті розвивається теоретичне підґрунтя концепту «нація», що більше, ніж за рік, ляже в основу його знаменитої праці «Теорія нації».

Такий стиль викликав сарказм у опонентів: «теоретичне передумування й перемелювання фраз вихоплених із дешевих брошур» [12, с. 1]. Покликання В. Старосольського на відомих вузькому колу європейських вчених-соціологів (В. Сомбарта, А. Фіркандта, Л. Гумпловича) викликали насмішки його візаві. Варто зазначити, що відомий український емігрантський історик та публіцист (син опонента в полеміці П. Лисяка) І. Лисяк-Рудницький зараховував В. Старосольського до декількох інтелектуалів в галицькому політикумі першої половини ХХ ст.: «провідним колам західньоукраїнського громадянства бракувало широких інтелектуальних горизонтів, справжньої культури на європейському рівні ... Про засадничі, так би мовити, «історіософічні» аспекти української національної справи вони просто не думали, це лежало потойбіч їхнього інтелектуального обрію» [5, с. 395]. З його думкою співпадають рефлексії В. Старосольського: «Серед невідрадних відносин політичного життя Галичини, депривована надією на Відень, занята щоденною боротьбою за дрібні здобутки – політична думка міщанських кругів галицької України не розвивала вільних крил ...» [13, с. 2].

Найбільшого обурення у авторів згаданих статей викликали твердження В. Старосольського про роль УСДП в поширенні ідеї самостійності України в Галичині. Опоненти вдавалися до маніпулювання фактами, протиставляючи націонал-демократів соціал-демократам. Так, П. Лисяк назвав працю Ю. Бачинського «Україна irredenta» «доволі наївною книжкою», а його твердження про «Молоду Україну» [14] стало зразком некритичного ставлення до аргументів публіцистів в сучасній українській історіографії.

Опоненти звинуватили В. Старосольського, «що зужив скільки фраз та наторочив», задля підтримки «варшавського договору» [12, с. 2]. Аналогічно підсумував П. Лисяк «*Succus rei* (суть – Т. О.) довгих виводів автора знаходяться щойно при кінці ...Для ідеї державности Др. Старосольський жертвує «усе інше» (Польщі – Західну Україну. – Т. О.)» [14, с. 2].

На нашу думку, стаття В. Старосольського «Два методи» адресована не широкому загалу, навіть не політичній еліті Галичини, а була своєрідною фінальною адвокатською промовою перед судом історії. Також такий контекст містив епіграф до статті його улюбленого письменника Й. В. Гете: «Думати – легко, діяти – важко, перетворити думку на дію – найважче на світі» (переклад. – Т. О.). Таким чином, вона була направлена на перспективу, в якій автор комунікував з нащадками з надією на абсолюцію. Моральна категорія виправдання як відповідального політика за свої вчинки.

Проте, В. Старосольський, обравши таку тактику, програв своїм опонентам полемику. В українській національно-демократичній галицькій пресі почалася кампанія проти В. Старосольського. Так, у статті «Угода українських соціалістів з Польщею» в «Громадській Думці» прямо зазначено: «Як довго український соціалдемократ (В. Старосольський. – Т. О.) з Галичини є в міністерстві закордонних справ, так довго світ має доказ, що галицькі соціалдемократи годяться на все те, що робить міністр закордонних справ Андрій Лівіцький». І далі: «Соціалдемократ др. Старосольський не зложив свого уряду заступника міністра, бо – на відступлення Галичини Польщі годиться». Щоправда, зазначалося, що це не його ініціатива, «а з поручення львівських українських соціалдемократів, що видають «Вперед» [15, с. 2].

У конфіденційному Протоколі наради 28 листопада 1919 р. у Львові за участю членів Директорії УНР Ф. Швеця і А. Макаренка, міністрів А. Лівіцького та М. Ковалевського та В. Старосольського було зафіксовано згоду (підпис) останнього на укладання мирного договору УНР з Польщею та підписання Декларації дипломатичної місії УНР у Варшаві, в якій зазначено українсько-польський кордон по р. Стир та р. Збруч. [16]. Аргументація, якою керувався В. Старосольський, коли підписував цей документ, стає зрозумілою із наступних документів.

Після приїзду до Варшави, 1 грудня 1919 р., він розпочав щоденник, з першого запису якого зрозуміло, що тамтешні відносини між наддніпрянцями та галичанами справили на нього гнітюче враження [17, арк. 1]. Наступного дня, 2 грудня 1919 р. відбулася нарада у міністра закордонних справ А. Лівіцького, на якій обговорювалась «Декларація Української дипломатичної місії в Речі Посполитій Польській Польською урядом». У своєму щоденнику В. Старосольський зафіксував: «запросив (А. Лівіцький. – Т. О.) мене на нараду придніпрянців – з гал[ичан] тільки мене, як члена уряду. ...Видно було у відношенню до гал[ичан] партикуляризм, якого досі я у придніпр[янців] не стрічав» [17, арк. 2].

У протоколі цієї наради міститься промова В. Старосольського, в якій він не підтримав згадану Декларацію та виступив проти її підписання. Він зазначив: «Особливо один пункт Придніпрянська Україна нині не може допомогти Галичині, але і шкодити їй не мусить. [...] Отже при скрутному положенню України – Галичина знову могла би відіграти роль українського національного Пьемонту. Пунктом про границю на Збручі між Україною і Польщею ми признаємо Польщі юридичні права над Галичиною, – даємо полякам оружжя проти трактовання Галичини, як міжнародно-загварантованого політичного тіла» [18, арк. 45]. Аналогічна думка зафіксована також у його щоденнику.

Мотиви підписання вищезгаданого Протоколу від 28 листопада 1919 р. В. Старосольським стають зрозумілими з наступного його твердження: «Отже треба пункт про границю на Збручі змінити так, щоби зазначено було, що Збруч єсть кордоном, але в ніякому разі не зазначати, що він єсть кордоном між Україною і Польщею. ...

В протилежному разі Галичани сеї Декларації підписати не можуть і зложать проти неї протест» [18, арк. 18]. Проте така пропозиція була відкинута А. Лівичьким, аргументуючи тим, що Польща на таке не згодиться. Більшість учасників наради, за винятком одного члена, підтримала підписання цього документа, який був укладений того ж дня.

Наступного дня В. Старосольський заявив А. Лівичькому, що подає у відставку. Останній був проти, аргументуючи тим, що він потрібен для організації апарату МЗС УНР у Варшаві [17, арк. 7]. Так само не підтримали його прагнення партійні товариші М. Ганкевич та О. Безпалко.

Наприкінці січня 1920 р., коли громадська думка щодо В. Старосольського в Галичині була сформована його опонентами, він опублікував у «Впереді» розлогу статтю «Ще про дві методи. Відповідь на відповіді» («Vpered / Forward». 28.01, 29.01, 30.01, 31.01 1920). Пишучи про «методи полеміки» в Наддністрянщині він зазначав, що йому «не закинено ніякого злочину, не названо злодієм, зрадником ані запроданцем» [19, с. 1]. На закид, що його стаття присвячена обороні декларації 2 грудня 1919 р. В. Старосольський відзначав: «...в своїй статті «Дві методи» не боронив згаданої декларації. ... тому, що я ... з нею не погоджувався, був її противний та вважаю її шкідливою і для України і для справи українсько-польського порозуміння» [19, с. 1]. Так само він продовжував критикувати галицький партикуляризм, використовуючи такі контраргументи: «В останньому ще моменті Австрії Тирольці Сходу остали вірними підданими» [20]. При цьому він слушно зауважив, що «найслабшою стороною «галицького питання» є це, що воно існує іменно як окреме галицьке питання, а не як питання розмеження України з Польщею» [21].

Попри те, що «майже всі галицькі українці вважали Варшавський договір зрадою їхньої батьківщини» [4, с. 102], у середовищі галицького політикуму, яке мало власні цілі та інтереси у цьому питанні, не було одностайності поглядів. Так, у листі від 15 липня 1920 р. студентського товариша В. Старосольського на той час посла УНР в Данії, а згодом лідера УНДО, Д. Левицького йдеться: «Тому то і згоду Петлюри з поляками уважав я і вважаю для нас корисною, бо она означала боротьбу двох наших ворогів, москалів і поляків між собою і мусіла привести і приводить до зліквідування для нас одного з двох факторів» [22]. Такої ж позиції дотримувался майбутній лідер УВО/ОУН Є. Коновалець.

Напередодні підписання Варшавського договору В. Старосольський, 10 квітня 1920 р. подав заяву на звільнення з товариша міністра закордонних справ на ім'я А. Лівичького у якій вказав, що: «Причиною сеї просьби є мій погляд на політику і її теперішні завдання відмінний від погляду уряду та неможність погодитися на останні кроки уряду в закордонній політиці» [23].

1919 р. та 1920 р. формують один з драматичних та контраверсійних періодів в історії України. Так само участь В. Старосольського в українсько-польських переговорах стала для політика «найбільш критичною справою» [1, с. 90]. Публіцистична полеміка у галицькій пресі довкола цього питання завдала йому значної репутаційної шкоди. Він довгий час не міг повернутися до Львова, а тому емігрував до Відня, згодом до Праги. Факт, коли його запросили 1922 р. на перший із серії гучних політичних процесів проти українців в II Речі Посполитій – за атентат С. Федака на Й. Пілсудського, галицька українська громадськість прийняла з обуренням. Проте успішна адвокатська оборона В. Старосольського підсудних (зокрема, Д. Палієва) на цьому процесі дещо зм'якшила таке ставлення.

Висновки та перспективи. Упродовж вересня 1919 – січня 1920 рр. В. Старосольський опублікував низку публіцистичних статей у львівському щоденнику «Вперед». У відповідь на порушені у них тогочасні проблеми державотворення були опубліковані статті українських політиків К. Левицького, П. Лисяка («Український прапор»), інших авторів (львівські газети «Громадська Думка», «Нова Рада»). Останні

засуджували участь та роль В. Старосольського в українсько-польських переговорах, які завершилися укладанням Варшавського договору 1920 р. та відмовою УНР від Західної України на користь Польщі. На захист В. Старосольського у часописі «Вперед» стали соціал-демократи М. Ганкевич, Л. Ганкевич, а також Д. Донцов. Головні ідеї його громадсько-політичної діяльності, що були започатковані в його публіцистичних працях на сторінках часопису «Молодої України» (1900–1903 рр.) в концептах «незалежність», «нація», «соборність», «соціалізм» та «демократія» були недовгий час зреалізовані, але зазнали краху. Калейдоскоп фатальних рішень призвів до повної втрати здобутої незалежності, однією з причин яких, за визначенням В. Старосольського, став «партикуляризм» українців – зневіра у власних силах та сподівання на зовнішні.

1. Володимир Старосольський. 1878–1942. (1991). Записки Наукового товариства ім. Шевченка. Нью Йорк та ін. Т. 210. 411 с.
2. Романюк М. М. (2002) *Українські часописи Львова 1848–1939 рр. : іст.-бібліогр. дослідж. : у 3 т.* Львів : Світ. Т. 2 : 1901–1919 рр. 692 с.
3. Снісарчук Л. В. (2009) *Українська преса Галичини (1919–1939 рр.) і журналістично-навчій дискурс.* Львів. 416 с.
4. Лисяк-Рудницький І. (1994) *Історичні есе.* Київ: Основи. Т. 1. 554 с.
5. Лисяк-Рудницький І. (1994) *Історичні есе.* Київ: Основи. Т. 2. 573 с.
6. *Поворот з неволі* // «Вперед». 19. 09. 1919.
7. Левицький К. *Куди дороги?* // Український прапор. 23. 08. 1919.
8. Ганкевич М. *Федерація чи самостійність?* // Вперед. 17. 09. 1919.
9. Старосольський В. *Не піддаваймося нервам!* // Там само. 19. 09. 1919.
10. Левицький К. *Політика нервів чи розваги* // Український прапор. 01. 10. 1919.
11. Донцов Д. *З приводу нашого русофільства* // Вперед. 02. 01. 1920.
12. І. Б. *Тріумф неправди – короткий* // Громадська Думка. 5.01.1920.
13. Старосольський В. *Дві методи* // Вперед. 25. 12. 1919.
14. Лисяк П. *Теорія політики самовбійства* // Український прапор. 9.01.1920.
15. *Угода українських соціалістів з Польщею* // Громадська Думка. 01.01.1920.
16. Центральний державний архів вищих органів влади України (далі ЦДАВО). Ф. 1429. Оп. 5. Спр. 2 Арк. 10.
17. Центральний державний архів громадських об'єднань України. Ф. 269. Оп. 2. Спр. 246.
18. ЦДАВО. Ф. 3696. Оп. 2. Спр. 275.
19. Старосольський В. *Ще про дві методи. Відповідь на відповіді* // Вперед. 28. 01. 1920.
20. Старосольський В. *Ще про дві методи. Відповідь на відповіді* // Там само. 29. 01. 1920.
21. Старосольський В. *Ще про дві методи. Відповідь на відповіді* // Там само. 30. 01. 1920.
22. Центральний державний історичний архів України, м. Львів (далі ЦДАЛ). Ф. 360. Оп. 1. Спр. 476 Арк. 5.
23. ЦДАЛ. Ф. 360 Оп.1. Спр. 523. Арк. 4.

1. *Volodymyr Starosolsky, 1878–1942.* (1991) Memoirs of the Shevchenko scientific society. New York et al. Vol. 210. 411 p.
2. Romanyuk, M. M. (2002) *Lviv Ukrainian Journals 1848-1939: historical and bibliographic research: in 3 vol.* Svit, Lviv. vol. 2: 1901–1919. 692 p.
3. Snitsarchuk, L. (2009) *Ukrainian Galician Press (1919–1939) and Discourse about Journalism.* Lviv, 416 p.
4. Lysiak Rudnytsky, I. (1994) *Historical Essays.* Osnovy, Kyiv. vol. 1. 554 p.
5. Lysiak Rudnytsky, I. (1994) *Historical Essays.* Osnovy, Kyiv. vol. 2. 573 p.
6. *Turn from captivity* // Vpered / Forward. 19. 09. 1919.
7. Levytsky K. *Where are the roads?* // Ukrainskyi Prapor / Ukrainian Flag. 23. 08. 1919.
8. Hankevych M. *Federation or independence?* // Vpered / Forward. 17. 09. 1919.
9. *Starosolsky V. Let's not give in to nerves!* // Ibid. 19. 09. 1919.
10. Levytsky K. *The policy of nerves or entertainment* // Ukrainskyi Prapor / Ukrainian Flag. 01. 10. 1919.
11. Dontsov D. *About our Russophilia* // Vpered / Forward. 02. 01. 1920.

12. I. B. *The triumph of untruth is short* // Hromadska Dumka / Public Opinion. 5. 01. 1920.
13. Starosolsky V. *Two methods* // Vpered / Forward. 25. 12. 1919.
14. Lysyak P. *Theory of suicide policy* // Ukrainskyi Prapor / Ukrainian Flag. 9. 01. 1920.
15. *Agreement of Ukrainian socialists with Poland* // Hromadska Dumka / Public Opinion. 01. 01. 1920.
16. Central State Archives of Supreme Bodies of Power and Government of Ukraine (TsDAVO of Ukraine). F. 1429. Desc. 5. File 2 p. 10.
17. Central State Archives of Public Organizations of Ukraine. F. 269. Desc. 2. File 246.
18. TsDAVO of Ukraine. F. 3696. Desc. 2. File 275.
19. Starosolsky V. *Two more methods. Answer to answer* // Vpered / Forward. 28. 01. 1920.
20. Starosolsky V. *Two more methods. Answer to answer* // Ibid. 29. 01. 1920.
21. Starosolsky V. *Two more methods. Answer to answer* // Ibid. 30. 01. 1920.
22. Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv (TsDIAL). F. 360. Desc. 1. File 476 p. 5.
23. TsDIAL. F. 360 Desc. 1. File 523. p. 4.

UDK 070(477)»1919/1920»: [32-051(477):341.24(477:438)»1920»]

PARTICIPATION OF V. STAROSOLSKY IN THE PUBLICISTIC POLEMIC OF 1919–1920 ON THE TREATY OF WARSAW

Ohorodnyk Taras, junior researcher,

Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv, 2, Stefanyk St., Lviv, 79000, Ukraine,
e-mail: t_oh@ukr.net

ORCID: [https:// 0000-0001-6063-3799](https://0000-0001-6063-3799)

Introduction. The aim of this article is to determine the main features of publicistic polemic about the participation and role of Volodymyr Starosolsky in Ukrainian-Polish understanding of 1919–1920. The Lviv newspapers «Vpered/Forward», «Hromadska Dumka /Public Opinion», «Nova Rada/New Council» and the Vienna magazine «Ukrainskyi Prapor/ Ukrainian Flag» were selected for an object of the study.

Methods. Methods of analysis, synthesis, comparative method and press clipping made it possible to define the basic concepts of publicistic polemic. Historical and logical methods were used for stating the facts objectivity. The biographical method allowed to reveal the political activity of Volodymyr Starosolsky.

Results and conclusions. From September 1919 till January 1920 Volodymyr Starosolsky published three articles on the problems of state formation in the Lviv diary «Vpered/Forward». Ukrainian politicians Kost Levytsky, Pavlo Lysyak («Ukrainskyi Prapor/ Ukrainian Flag»), and other authors (Lviv newspapers «Hromadska Dumka/Public Opinion», «Nova Rada/New Council») responded with their articles too. The latter condemned Volodymyr Starosolsky for his participation and role in the Ukrainian-Polish negotiations, which ended with the conclusion of the Treaty of Warsaw in 1920 and with the surrendering of Western Ukraine by Ukrainian People’s Republic in favor of Poland. The Social Democrat Mykola Hankevych and Dmytro Dontsov defended Volodymyr Starosolsky in the magazine «Vpered/Forward». Concepts «sobornist», «independence», «nation», «particularism» were defined as the main in this polemic.

Key words: *Volodymyr Starosolsky, Ukrainian press, publicism, polemic, Treaty of Warsaw.*

Стаття надійшла до редакції 09.11.2020